

Дисципліна – Ґрунтознавство часткове.

Викладач – к.с.г.н., доц. Турак О.Ю.

Дисципліна викладається для студентів бакалаврів спеціальності 201 – Агрономія.

Форма контролю – залік.

Навантаження – 16 год. лекційних, 10 год. практичних, 4 год. лабораторних, 60 год. самостійної роботи.

Мета курсу: є надання студентам теоретичних знань і формування професійних умінь стосовно принципів діагностики та класифікації ґрунтів, закономірностей їх поширення, морфологічних особливостей основних типів ґрунтів України, а також принципів охорони й раціонального використання ґрунтових ресурсів.

Модульний контроль: три модульні контрольні роботи, реферат.

Тема 1. Сутність ґрунтоутворюючого процесу. Мета та завдання навчальної дисципліни. Загальна схема розвитку ґрунтоутворюючого процесу. Винос і акумуляція при ґрунтоутворенні. Поняття про елементарні ґрунтоутворюючі процеси. Методи агрономічного, генетичного ґрунтознавства.

Тема 2. Загальні закономірності географії ґрунтів. Основні закономірності географічного поширення ґрунтів. Структура ґрунтового покриву. Світові ґрунтові карти. Ґрунтово-географічне районування світу. Ґрунтово-географічне районування території України.

Тема 3. Принципи систематики та діагностики ґрунтів. Мета та завдання систематики ґрунтів. Таксономія (класифікація) ґрунтів. Номенклатура ґрунтів. Міжнародна номенклатура ґрунтів ФАО/ЮНЕСКО. Принципи діагностики ґрунтів.

Тема 4. Підзолистий процес ґрунтоутворення. Особливості підзолистого ґрунтоутворюючого процесу. Географія та екологія підзолистих ґрунтів. Класифікація підзолистих ґрунтів. Морфологічні ознаки та властивості типових підзолистих ґрунтів, їх окультурення. Характеристика глейово-підзолистих та дерново-підзолистих ґрунтів. Їх окультурення.

Тема 5. Болотний процес ґрунтоутворення. Сутність болотного процесу ґрунтоутворення. Шляхи утворення боліт та їх типи. Торфоутворення як елементарний ґрунтовий процес. Оглеєння як елементарний ґрунтовий процес. Класифікація та будова профілю болотних ґрунтів. Властивості болотних ґрунтів та їх освоєння.

Тема 6. Дерновий процес ґрунтоутворення. Теорія дернового процесу ґрунтоутворення. Фактори, що впливають на інтенсивність дернового процесу ґрунтоутворення. Класифікація дернових ґрунтів, їх характеристика та шляхи окультурення. Географія та особливості утворення дерново-карбонатних ґрунтів. Генетичний профіль та властивості дерново-карбонатних ґрунтів. Окультурення дерново-карбонатних ґрунтів.

Тема 7. Буроземоутворення. Географія бурих лісових ґрунтів. Фактори ґрунтоутворення. Характеристика елементарних ґрунтових процесів. Ґрунтовий профіль буроземів. Класифікація бурих лісових ґрунтів. Властивості буроземів та їх окультурення.

Тема 8. Опідзолені ґрунти Лісостепу. Географія та генезис опідзолених ґрунтів України. Світло-сірі та сірі лісові ґрунти. Темно-сірі лісові ґрунти та чорноземи опідзолені. Реградовані ґрунти зони Лісостепу.

Тема 9. Чорноземи Лісостепу та Степу. Географія та екологія чорноземів. Генезис чорноземів. Будова профілю чорнозему. Класифікація чорноземів Лісостепу, їх властивості та використання. Чорноземи Степу, їх властивості та використання.

Тема 10. Каштанові ґрунти. Географія та екологія каштанових ґрунтів. Генезис каштанових ґрунтів. Будова ґрунтового профілю. Класифікація каштанових ґрунтів та їх сільськогосподарське використання.

Тема 11. Галогенні (засолені та лужні) ґрунти. Генезис солончаків, солонців, солодей. Типи засолення. Будова профілю, властивості. Сільськогосподарське використання. Боротьба з засоленням.

Тема 12. Гідроморфні ґрунти річкових заплав. Будова річкової заплави. Характеристика заплавного та алювіального процесів. Ґрунтовий покрив заплав. Сільськогосподарське використання алювіальних ґрунтів.

Тема 13. Культурний (природно-антропогенний) процес ґрунтоутворення. Особливості сучасного ґрунтоутворення. Загальні закономірності культурного ґрунтоутворення та його зональні особливості. Окультурення ґрунтів.

Рекомендована література:

1. Тихоненко Д.Г. Ґрунтознавство часткове: Навчальний посібник. – Харків, вид-во ХНАУ, 2001.
2. Назаренко І.І., Польчина С.М., Нікорич В.А. Ґрунтознавство: Підручник. – Чернівці, 2003.
3. Чорний І.Б. Географія ґрунтів з основами ґрунтознавства. – К.: Вища школа, 1995.
4. Тихоненко Д.Г., Дегтярьов В.В., Веремєєнко С.І. та ін. Практикум з ґрунтознавства: Навчальний посібник. – Вінниця: Нова книга, 2008.
5. Купчик В.І., Іваніна В.В., Нестеров Г.І. та ін. Ґрунти України: властивості, генезис, менеджмент родючості: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2007.
6. Ковда В.А. Почвоведение. Типы почв, их география и использование: Учебник. Часть 2. – М.: Высшая школа, 1988.
7. Полевой определитель почв / Под ред. Н.И. Полупана и др. – К.: Урожай, 1981.
8. Полупан М.І., Соловей В.Б., Величко В.А. Класифікація ґрунтів України/ За ред. М.І. Полупана. – К.: Аграрна наука, 2005.
9. Лактіонов М.І. Агроґрунтознавство: Навчальний посібник. – Харків: Шуст, 2001.